

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER
İNSAN HAKLARI YÜKSEK KOMİSERİ

Cezasızlık

İnsan Hakları Komisyonu 1999/34

İnsan Hakları Komisyonu,

Birleşmiş Milletler Şartı, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, İnsan Hakları hakkında Uluslararası Sözleşmeler ve diğer insan hakları araçları ile Viyana Bildirgesi ve Eylem Planı'nın kılavuzluğunda,

Medeni, siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel hakların evrenselliğini, birbirine karşılıklı bağıllığını ve bölünmezliğini hatırlayarak,

17 Nisan 1998 tarihli 1998/53 sayılı ve 4 Mart 1994 tarihli, 1994/44 sayılı kararlarını hatırlayarak ve Azınlıklara Karşı Ayrımcılığın Önlenmesi ve Azınlıkların Korunması Alt Komitesi'nin 20 Ağustos 1998 tarihli, 1998/13 sayılı ve 28 Ağustos 1997 tarihli 1997/28 sayılı kararlarını ve Viyana Bildirgesi ve Eylem Planı Bölüm II.E. paragraf 91'i (A/CONF.157/23) dikkate alarak,

Uluslararası insan hakları hukuku ve insancıl hukuk ihlallerinde cezasızlık uygulaması ve beklentisinin bu tür ihlalleri teşvik ettiği ve bunların insan hakları hukukuna ve insancıl hukuka uyulması ile uluslararası insan hakları hukuku ve insancıl hukuk araçlarının tam olarak uygulanmasının önünde temel bir engel olduğuna inanarak,

İnsan hakları ihlallerinin açığa çıkarılmasının, ihlalcilerin, suç ortaklarının, işbirlikçilerinin sorumlu tutulmasının, ihlallerin mağdurları için adaletin sağlanmasının yanında bu tür ihlallerin tarihsel kayıtlarının tutulmasının ve mağdurların itibarının çektikleri acıların kabul edilmesi ve anılması yoluyla iade edilmesinin gelecekteki toplumlara yol göstereceğine ve bunların bütün insan haklarının ve temel özgürlüklerin korunması ve uygulanması ile gelecekteki ihlallerin engellenmesi için gerekli olduğuna inanarak,

Ciddi insan hakları ihlallerinin faillerinin sorumlu tutulmasının, insan hakları ihlallerinin mağdurları için etkili giderim sağlanmasının ana unsurlarından ve hakkaniyetli ve adil bir adalet sisteminin ve nihai olarak Devlet içinde uzlaşma ve istikrarın sağlanmasında kilit etkenlerinden biri olduğunu onaylayarak,

Geçmişte ciddi insan hakları ihlallerinin vuku bulduğu bir dizi devlette bu tür ihlalleri ifşa etmek üzere soruşturma komisyonları veya gerçeğe ve uzlaşmaya ulaşma komisyonlarının da aralarında bulunduğu mekanizmaların kurulmasını memnuniyetle karşılayarak,

17 Temmuz 1998'de Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin Roma Statüsü'nün (A/CONF.183/9) kabul edilmesiyle Genel Kurul'un 15 Aralık 1997 tarihli 52/160 sayılı kararının gereğinin tamamlanmasından duyduğu memnuniyeti ifade ederek ve Eski Yugoslavya ve Ruanda Uluslararası Ceza Mahkemeleri'nin çalışmalarının cezasızlıkla mücadeledeki yerini kabul ederek,

Cezasızlığın toplumun bütün tabakalarını etkilediğinin farkında olarak,

Hükümetlerin cezasızlıkla mücadele etmek için geçmişteki ve sürmekte olan ihlalleri gidererek ve bu tür ihlallerin yeniden gerçekleşmesini engellemeyi amaçlayan önlemler alması gerektiğine inanarak,

1. Cezasızlıkla mücadelenin uluslararası insan hakları hukuku ve insancıl hukuk ihlallerinin engellenmesindeki önemini vurgulamakta ve devletleri, kadınlara karşı işlenenler dâhil olmak üzere uluslararası insan hakları hukuku ve insancıl hukuk ihlallerindeki cezasızlık sorununa gereken dikkati göstermeye ve bu ciddi meseleyi çözmek için uygun önlemleri almaya teşvik etmektedir.

2. İnsan hakları ihlalleri mağdurlarının çektikleri acıların ve bu ihlallerin failleri hakkındaki gerçeğin kamuoyu tarafından bilinmesinin mağdurlar için rehabilitasyon ve uzlaşmanın temel adımları olduğunu kabul etmekte ve devletleri insan hakları ihlalleri mağdurlarına bu ihlallerin soruşturulduğu ve kamuoyuna açıldığı adil ve hakkaniyetli süreçler oluşturmaya ve mağdurların bu tür bir sürece katılımını cesaretlendirmeye yönelik çabalarını yoğunlaştırmaya davet etmektedir.

3. Bu bakımdan, ülkelerinde geçmişte yaşanan insan hakları ihlallerinin üzerine eğilen gerçek ve uzlaşma komisyonlarının raporlarının bazı devletlerce yayımlanmasını memnuniyetle karşılamaktadır ve geçmişte ciddi insan hakları ihlallerinin yaşandığı devletleri bu tür ihlalleri açığa çıkarmak için uygun mekanizmaları oluşturmaya teşvik etmektedir.

4. Uluslararası insan hakları hukuku ve insancıl hukuku ihlal edenlerin sorumlu tutulması için atılması gerekli ve mümkün bütün adımları atmanın önemini vurgulamaktadır ve devletleri hukuk kuralları gereğince harekete geçmeye çağırılmaktadır.

5. Devletleri, Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin usul ve kanıt kurallarını hazırlamak ve Mahkeme'nin işleyiş ayrıntılarına açıklık getirmek için çalışan Hazırlık Komisyonu'yla işbirliği yapmaya ve Mahkeme'yi kuran Statü'yü imzalamayı ve

onaylamayı değerlendirmeye çağırmaktadır.

6. Devletleri ve Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserini, devletlere istekleri üzerine bu kararda belirlenen hedeflere ulaşmak için somut ve pratik yardım ve işbirliği sağlamayı değerlendirmeye davet etmektedir.

7. Bay Louis Joinet'in 1996/119 sayılı 29 Ağustos 1996 tarihli (E/CN.4/Sub.2/1997/20/Rev.1) Alt Komisyon kararını takiben sunduğu raporu ve rapora ek kişisel dokunulmazlıkla mücadele yoluyla insan haklarının teşvik edilmesi ve korunmasına ilişkin Prensipleri hatırlamakta, 1998/53 sayılı kararı takiben bu rapora ilişkin görüşlerini sunan devletlere teşekkür etmekte ve diğer devletleri, uluslararası kuruluşları ve hükümet dışı kuruluşları rapora ilişkin görüş ve yorumlarını Genel Sekreter'e sunmaya davet etmektedir.

8. Genel Sekreter'in devletlere topraklarında insan hakları ihlallerinde cezasızlıkla mücadele etmek için attığı yasama adımları ya da idari adımlar ve bu tür ihlallerin mağdurlarına yönelik çözümler konusunda bilgi vermeye davet etmesini talep etmesini rica etmektedir.

9. Genel Sekreter'in aynı zamanda bu kararı takiben alınan bilgi ve yorumları toplamasını ve Komisyonun 56. oturumunda bir rapor sunmasını rica etmektedir.

10. Komisyon'un özel raportörlerini ve diğer mekanizmalarını, görevlerinin yerine getirilmesinde cezasızlık meselesine gereken önemi vermeye devan etmeye davet etmektedir.

11. Bu konunun "İnsan haklarının geliştirilmesi ve korunması" başlığı altında 56. oturumunda ele alınmasına devam edilmesine karar vermektedir.

55. toplantı

26 Nisan 1999

[Oylanmadan kabul edilmiştir. bkz. bölüm XI.]